

Finanziaziun da las campagnas

In zic pli transparent: Partidas inditgeschan 25 milliuns francs

■ (rtr) **Betg tut las partidas ch'han vuli tradir tut. La Radio Télévision Suisse (RTS) ha dumandà las partidas quant ch'ellas investeschan en las elecziuns federalas dals 20 d'october. Passa 25 milliuns francs hani declerà. E la trasparenza è creschida, auter che tar la pps.** Pli datiers ch'il termin da las elecziuns federalas vegn e pli activas che las partidas sa stentan per vossa vusch: Festas, placats, videos e bler auter pli. Tut quai custa.

Las investiziuns muntan a millis francs, per part a milliuns. Tgi che paja tut quai n'è betg adina cler cunquai che nagina lescha pretenda trasparenza finanziaria da las partidas. Perquai han RTS ed SRF dumandà las partidas sezzas. Essend elecziuns chantunalas per il parlament federal èni sa drizzads a tut las 188 secziuns chantunalas da las partidas cun la supplica da svelar lur funtaunas e cassas. Bun 80% da las secziuns han respundì las dumondas. 14% han refusà da responder e 2% han ignorà la dumonda. Quai è dapli ch'anc tar las ultimas elecziuns (2015).

17 milliuns da las secziuns chantunalas

Da la retschertga dad RTS resulta la summa totala da 25 milliuns francs. Uschè bler sco anc mai. Questa cifra sa cumpogna da:

– bun 17 milliuns francs ord las cassas da las secziuns chantunalas e

– radund otg milliuns ord las cassas da las partidas naziunalas (mo la pps ha refusà d'inditgar ses budget).

Cunquai che questas cifras sa basan sin las indicaziuns da las partidas sezzas na pon ins betg las verifitgar. Vegn latiers ch'i manca ina part dals daners effectivs. Relevant en quest connex dastgass esser l'intransparenza da la pps ch'è enconuschenta per sias campagnas grondas. Quai che manca er èn las summas che candidatas e candidats impundan sezzas ord la bursa privata.

Partidas inditgeschan 20% dapli ch'avant quatter onns

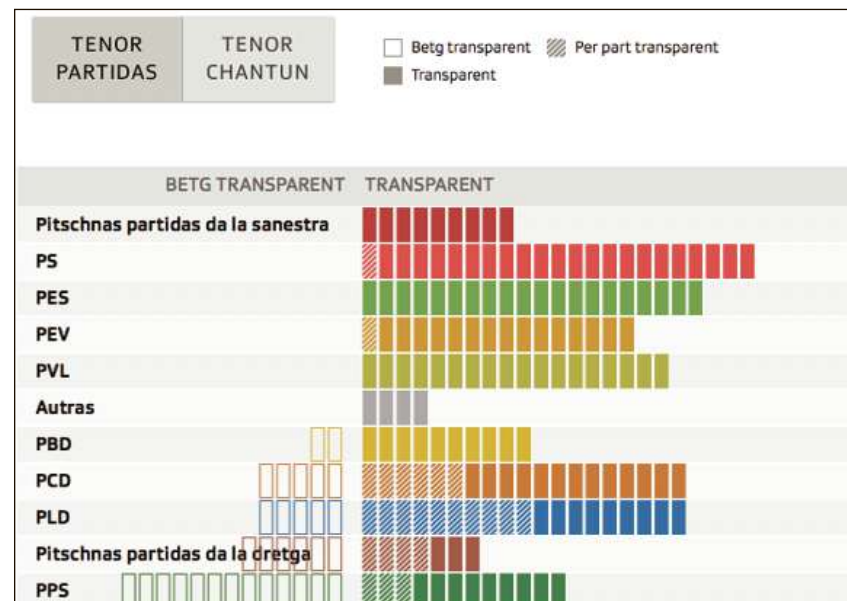
Il total è creschì per 20% cumpareglia cun il 2015. Lura avevan las partidas anc inditgà expensas da 21 milliuns francs.

Questa creschientscha po però era fundar sin il fatg che dapli partidas han inditgà lur expensas (surtut en la Svizra tudestga). La gronda part da la creschientscha dals custs dastgass sa basar sin las secziuns ch'èn questa giada stadas transparentas.

Quant che vegn d'interpresas

Tge partida ch'ha il pli grond budget n'è betg dad eruir definitivamain perquai che betg tuts èn transparents. Plausibel fiss però la pld. Lezza declerà cun 7,5 milliuns francs il budget il pli grond, schegea che tschintg secziuns n'èn betg transparentas. Lura suondan la ps (6,4 milliuns) e la pcd (4,3 milliuns, tschintg secziuns intransparentas). Lunsch davos suondan la pes (1,9 milliuns), la pvl (1,6 milliuns) e la pbd (in milliun, trais secziuns intransparentas). Tar las pps n'èn ils custs betg calculabels cunquai che passa la mesadad da las secziuns è intransparenta.

Tar las partidas transparentas èsi pusaveil d'eruir quant ch'ellas budgeteschan pro sez sch'i vulan salvar ils sezs actuals. Sin basa da la constellaziun actua-

Pli a sanestra la partida, pli transparentas èn las secziuns chantunalas.

RTR

la en il parlament prevesa la ps radund 119 000/sez, la pes 159 000/sez e la pvl 206 000/sez. Calculabel è er il budget da las partidas pro electur domicilià en il chantun.

Quintan be ils daners?

Èn ils daners il criteri central per gudar in sez? «Betg directamain», di il politolog Georg Lutz da l'Universitad da Losanna, «però contribuescha il daner al

success.» Cun ils daners possian las partidas derasar lur messadi – candidatas e candidats possian vegnir pli enconuschents. Era perquai è tenor Lutz trasparenza indispensabla per ina democrazia che funcziuna.

«En la politica svizra midan maun grondas summas da daners. Saja quai en campagnas u cun lobbying», di Lutz. Il minimum saja quai che la publicitad sappia danunder ch'ìls daners vegnian.

	BUDGET TOTAL (CHF)	D'INTERPRESAS
PPS	Betg transparent	
PBD	150'000	10%
PCD	150'000	?
PLD	150'000	?
PS	107'000	0%
PVL	40'000	15%
PES	20'000	10%

Quant che vegn d'interpresas.

RTR

(Anc) nagina lescha federala – però reglas en singuls chantuns

Malgrà lescha federala mancanta han fin ussa tschintg chantuns introduci reglas che sforzan las partidas da declerar donaziuns a partir da 5000 u 10 000 francs. Quai èn: TI, GE, NE, FR e SZ.

En plirs auters chantuns vegn discussa da crear ina lescha chantunala. Sin maisa èn però l'iniziativa dal pievel (dal

2017) che pretenda da declerar custs da campagnas che surpassan 100 000 francs e la derivanza da donaziuns che surpassan 10 000 francs. Il matg ha la cumissiun dal cussegl dals chantuns preschentà ina cuntraproposta cun 25 000 francs, respectiv 250 000 francs.